

Gelukkige dagen

Ander werk van Renée van Marissing

Het waaien van mijn oma (roman, 2009)

Strak blauw (roman, 2012)

Parttime astronaut (roman, 2017)

Onze kinderen (roman, 2021)

Renée van Marissing

Gelukkige dagen

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV

2023

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een
projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 2023 Renée van Marissing
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's
Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslag Bart Heideman
Foto auteur Bart Grietens

ISBN 978 90 214 7780 0 / NUR 301
www.querido.nl
www.reneevanmarissing.nl

'Er is geen leven dat nooit,
al was het maar een ogenblik,
onsterfelijk is geweest.'

– Wisława Szymborska, 'Over de dood, zonder overdrijving' uit
de verzamelbundel *Einde en begin* (vertaling Gerard Rasch)

'Hij heeft continu last van plankenkoorts, zegt hij, want hij
weet nooit welke periode van zijn leven hij nu weer moet door-
maken.'

– Kurt Vonnegut, *Slachthuis vijf* (vertaling Else Hoog)

Zomer

I

Sil voelde hoe haar kaplaarzen zich bij elke stap vastzogen aan de bodem van de plasberm van de rivier. Het was fijn telkens wat kracht te moeten zetten. Chris boog zich voorover naar het water.

‘Bootsmannetje,’ zei hij. Hij maakte een foto met zijn telefoon.

‘Mooi, ik zag net al wat duikerwantsen,’ zei Sil. Ze liep in de richting van het talud. Naast de koekoeksbloem was ook de watermunt in aantal toegenomen, zag ze. Een aantal hommels vloog rond de bloembollen. Sil scheurde een blaadje van de stengel en kauwde erop. De blaadjes waren jong en de smaak was scherp. Toen ze het water uit was gelopen draaide ze zich om en keek naar de rivier. In dit stuk hadden ze de stroming vertraagd en een paar honderd meter natuurvriendelijke oever aangelegd, wat ervoor zou zorgen dat de natuurlijke dynamiek kon herstellen en de biodiversiteit zou vergroten. Dit was een van de gebieden die Chris en zij regelmatig bezochten om de ontwikkeling in kaart te brengen en er lering uit te trekken. Drie maanden

geleden hadden ze hier in de stromende regen gelopen, nu voelde ze de warmte van de zon. Ze spreidde haar armen en voelde een zachte wind langs haar oksels. Ze liep achteruit het drassige gras in en riep naar Chris: 'Ik heb zin om hier te gaan liggen en in slaap te vallen.'

'Niet onder werktijd, mevrouw,' antwoordde hij.

Ze lachte.

'Kom op, Chris, niemand mist ons.' Sil liep een paar meter omhoog de oever op, tot waar de grond niet meer nat was, en ging liggen. Ze sloot haar ogen tegen de zon en hoorde even later Chris zacht kreunen toen hij naast haar kwam liggen.

'Oude knieën?' zei Sil.

'Ophouden, jij,' zei Chris.

Sil voelde de warmte van de zon. Gras, planten en insecten kriebelden haar. Het ruisen van de bladeren van de groep populieren die iets verderop stond stelde haar gerust.

'Dit is toch een van de prettigste geluiden van de natuur,' zei ze.

'Hmm,' zei Chris. En na een paar seconden: 'Om mijn oud woonhuis peppels staan "mijn lief, mijn lief, o waar gebleven".'

'Van wie is dat?'

'Had ik het niet zelf kunnen zijn?'

'Ha, nee.'

'Leopold.'

'Nooit van gehoord.'

Sil luisterde naar de peppels en het was alsof ze vlak onder het gebladerte lag. Ze dacht aan het uitzicht vanaf

haar balkon, de grote plataan aan hun kant van de binnentuin. Ook die ruiste als het waaide, maar dat geluid werd altijd overstemd, er stond altijd wel een deur open waar muziek of hard stemgeluid uit klonk.

'Ik vind het fijn dat je er weer bent, Sil.'

'Ik ook.'

'Ja?'

'Ik werd gek thuis.'

'Hoezo?'

'Ik heb beweging nodig. Ik ga heel slecht op stilstand, daar ben ik wel achter gekomen.'

'Hmm,' zei Chris. Sil interpreteerde het als een instemmend geluid.

'In het gras liggen geeft me meer voldoening wanneer ik eigenlijk andere dingen zou moeten doen.'

'Zoals nu?'

'Yep.'

'Wat heb je allemaal gedaan dan, de afgelopen maanden?' vroeg Chris.

Sil zuchtte.

'Veel geslapen. Ik had geen idee dat ik zo moe was, blijkbaar. Soms sliep ik negen of tien uur per nacht en voelde ik me na de lunch zo afgepeigerd dat ik weer iets van anderhalf uur sliep. En verder heb ik veel gelezen, gelopen, en als ik me wat uitgeruster voelde ging ik naar de bioscoop. En af en toe Lina geholpen in haar werkplaats.'

'O ja?'

'Nou ja, beetje schuren en lakken en zo. Meer kan ik natuurlijk niet. Het was prettig iets nuttigs te doen, al

vond Lina het minder leuk dan ze zich had voorgesteld.'

'Want je hebt per ongeluk een tafel doormidden gezaagd?'

Sil lachte.

'Nee, ze vond dat ik, ik weet eigenlijk niet meer wat ze zei, maar ze vond het niet prettig dat ik er was. Dus dat heb ik twee of drie keer gedaan.'

Chris begon ook te lachen.

'Ja, lach maar, we hebben er flink ruzie over gehad.'

Sil draaide haar hoofd opzij en blies tegen haar schouder, waar ze een beestje voelde kriebelen.

'Zit ik jou vaak op je nek?' vroeg ze.

'Jij? Absoluut niet, volgens mij weet je niet eens hoe dat moet. Als iemand ruimte kan scheppen ben jij het. Hoezo?'

'Was ik benieuwd naar.'

'Nou, wees maar niet bang. Ik heb je gemist. En wat ik net al zei, ik ben blij dat je er weer bent.'

Sil kwam een beetje overeind, ze steunde op haar ellebogen en keek naar hem. Hij lag met zijn ogen gesloten en had zijn handen op zijn buik in elkaar gevouwen. Ze keek hoe zijn borst traag en gelijkmatig op en neer ging. Hij draaide zijn hoofd en opende een oog.

'Zit je me te bestuderen?'

'Je zag er jaloersmakend tevreden uit,' zei Sil.

Hij tilde zijn hoofd op en keek haar een paar seconden aan. Toen zei hij: 'Gaan we nog even bootje varen?'

'Zal wel moeten, hè?' antwoordde ze.

'Rotbaan,' zei Chris. Sil hoorde dat hij probeerde niet te kreunen bij het opstaan.

Winter

2

Sil liet haar vingertoppen over de kleine zilveren balletjes van de heften van het bewerkte zilveren bestek glijden. Ze voelde de minieme reliëfverschillen en probeerde zich hierop te concentreren.

De zenuwen in mijn vingertoppen geven mijn hersenen door over welk oppervlak ze glijden, dacht ze. Zilver, koud, hard, kleine rondjes.

Ze dacht aan de ammoniet die ze voor haar tiende verjaardag had gekregen en die sinds jaar en dag op haar bureau lag. Als ze aan het studeren was, of nadacht over een mail die ze moest schrijven, of als ze via haar laptop een videogesprek met een collega in een ander land had, hield ze het fossiel regelmatig in haar hand en bewoog ze met haar duim over het gladde, spiraalvormige oppervlak. De buitenkant van het fossiel had een patroon van figuren die op kleine eikenbladeren leken. Een klein deel van dit oppervlak was bedekt met een dunne laag parelmoer waar fijne ribbels in zaten die ze met haar vinger bijna niet voelde, met haar nagel wel. De ammoniet op Sils bureau was een *Ptychites opu-*

lentus, dat had ze als kind opgezocht zodra ze erachter was gekomen dat er verschillende soorten bestonden. Ze was met haar moeder naar de bibliotheek gegaan en had in een handboek voor fossielen gezocht, totdat ze na honderden namen die vrijwel allemaal eindigden op -as, -es of -ia, bij de P haar exemplaar zag, die met het eikenbladpatroon. Verschillende kamers in de ammoniet waren aan de gladde kant open, vooral de grotere. De kristallen in de open kamers waren door de jaren heen dof geworden. Ze blies er af en toe in, maar de stofjes en het minuscule vuil lieten zich niet wegblazen. Ze had er weleens met een tandenstoker in gepoerd om er wat vuil uit te halen, maar toen had een klein stuk kristal losgelaten en was op het bureaublad gevallen. Sindsdien liet ze de kamers met rust.

Haar bord werd opgetild en naar de platte schaal die op tafel stond gebracht. Sil liet haar bestek los en keek omhoog. Lina schoof een punt van de quiche op haar bord en Barbara zette het voor haar neer.

‘Waar zat je?’ vroeg Barbara.

‘Zelf sla pakken,’ zei Lina. Sil keek naar de plek op de rand van de slakom waar een paar dagen geleden een stuk van was afgebroken omdat ze het slabestek uit haar handen had laten vallen. Zonde.

‘Ik moest ergens aan denken,’ zei Sil. Ze had de scherf willen bewaren om hem weer aan de kom te lijmen, maar Lina had hem weggegooid.

‘Hoe is het op je werk?’ hoorde ze Lina aan Pier vragen.

‘Relaxed,’ antwoordde hij.

'Ja?'

'Ja. Er zijn altijd studenten met problemen, maar in grote lijnen gaat het goed met de school, we zitten in rustig vaarwater, en dat zie je altijd min of meer terug in het welzijn van de studenten.'

'Wat fijn.'

'Ik heb weer eens tijd om mijn bureau op te ruimen, dat soort dingen.'

'En thuis opruimen?' zei Barbara.

'Dat is iets heel anders,' zei Pier. 'Ik moet natuurlijk wel mijn uren maken daar.'

'Jaja.'

'Hoe is het bij jou?' vroeg Pier aan Lina.

Lina vertelde over fronten voor keukenkasten. Ze was een houten keuken op maat aan het maken voor mensen met een gigantische ruimte, ergens in de Houthavens. Sil wist het al, Lina was er al een tijd mee bezig.

'En jij?' Pier keek naar Sil. 'Binnenkort naar Engeland, toch? Wat ga je daar ook alweer doen, heb je dat verteld?'

'Nee, niet Engeland. Het is in... hè, hoe heet 't nou. Tegen Engeland aan. Het is in...'

'Wales,' zei Lina.

'Wales. Een conferentie,' zei Sil.

'Over?'

'Over fytoplankton. Maar ik ga er niet meer naartoe.'

'O, waarom niet?' vroeg Barbara.

Sil keek naar de dwarsdoorsnede van een broccoliroos die omringd werd door gestold ei met room, kaas, ui

en reepjes zongedroogde tomaat. Nu zou ze hun eetlust verpesten.

‘Ik mag dat soort werkdingen niet meer doen, congressen en zo. Ik ben ziek,’ zei ze. Het licht van de lamp die boven de tafel hing weerkaatste in haar mes.

‘Ziek? Wat heb je dan?’ Pier ging achteruit zitten en legde zijn armen op de leuning van zijn stoel.

Lina ging zitten.

Zeg het dan, zei Sil tegen zichzelf. Er is geen goede manier. Er is ook geen slechte manier. Haal de onzekerheid weg. Ze keek naar Lina, die terugkeek en met een gespeelde rust naar haar knikte.

‘Alzheimer.’

‘Jezus,’ zei Pier.

Barbara wilde iets zeggen, zag Sil. Er kwam een vreemd geluid uit Barbara’s mond, ze moest eerst een slok wijn doorslikken.

‘Alzheimer? Je bent zesenvieftig,’ zei ze.

‘Bijna zevenenvieftig,’ zei Sil.

‘Dat komt dus voor, wisten wij ook niet. Het is jongdementie,’ zei Lina.

‘Jongdementie?’

‘Maar zelfs voor jongdementie is Sil erg jong,’ zei Lina.

‘Ik heb pech gehad,’ zei Sil. Ze sneed met haar mes het stuk broccoli doormidden. Dat had iemand van het Alzheimercentrum gezegd: je hebt pech gehad. Het leken te kleine woorden voor de diagnose, maar ze hadden een relativerende werking die ze prettig vond. Bus gemist: pech gehad, ongeneeslijk ziek: pech gehad.

‘Ik snap het niet,’ zei Barbara. ‘Hoe kan dat nou, er is toch niks mis met je? Ja, die burn-out, maar dat heeft hier toch niets mee te maken.’

Sil haalde haar schouders op.

Lina zei: ‘Dat was dus geen burn-out, dat was demen-tie. Ze zeggen dat het vaker voorkomt dat er bij jonge mensen eerst een andere, achteraf verkeerde diagnose wordt gesteld. Meestal burn-out of depressie.’

Ja, dat hadden ze gezegd. Sil en Lina waren drie weken geleden een dag in het Alzheimercentrum geweest voor onderzoek, na een verwijzing van de huisarts. Het duurde lang, van de ochtend tot het eind van de middag waren er tests en gesprekken. Ze had ook twee scans en een ruggenprik gehad. Ze had plaatjes moeten ont-houden, een klok moeten tekenen, moeten vertellen welke maand en welke dag van de week het was. De cijfers van de klok had ze per ongeluk niet goed gepro-portioneerd, voor de rest ging alles goed, wist ze alles. Ze had gevraagd of ze de klok opnieuw mocht tekenen, maar dat was niet nodig, had de neuropsycholoog ge-zegd.

‘Het perspectief is lastig,’ zei Sil.

De neuropsycholoog had geknikt.

Lina moest ’s middags nog een keer terugkomen bij de verpleegkundig consulent. Sil wilde mee, maar dat mocht niet, ze moest in de wachtkamer blijven. Ze at een gevulde koek, ze had energie nodig, want ze was moe geworden. Toen Lina weer de wachtkamer in kwam, vroeg Sil wat er allemaal was gezegd.

‘Heb je het over mij gehad?’

'Ja, natuurlijk. En over mij.'

'Wat dan allemaal?'

'Ik moest vertellen wat ik bij jou zie, voor gedrag en veranderingen.'

'Ik ben helemaal niet veranderd. Wat heb je dan allemaal gezegd?'

'Wil je thee?'

'Nee, ik wil weten wat je over me hebt gezegd!'

'Gewoon, dat ik denk dat er iets anders met je aan de hand is dan een burn-out. En waarom ik dat denk.'

Sil werd kwaad, ze had meegewerkt aan deze dag omdat Lina dat graag had gewild en omdat ze hoopte dat ze hierna zou ophouden met zeuren, omdat uit de uitslagen zou blijken dat er niets ernstigs met haar aan de hand was.

'Er is niks mis met mij, dat heb je toch zelf gezien vandaag, ik heb alle tests goed gedaan en op die foto's van mijn hersenen is niks vreemds te zien.'

'Dat weten we nog niet.'

'Dat weet ik wel!' zei Sil hard.

Daarna had Sil nog een gesprek gehad met de neuroloog, maar doordat ze door haar boosheid op Lina nog vermoeder was geworden, had ze bijna niks kunnen zeggen.

Een week later waren ze teruggekomen voor de uitslag. Alzheimer.

'Dat kun je niet weten,' zei Sil. 'Omdat ik niet al die voorwerpen goed had onthouden? Ik ben moe, die burn-out is nog niet over.'

'Het zijn niet alleen de tests, we kijken naar het hele

plaatje. Ik snap dat het ontzettend schrikken is voor jul-
lie.'

Sil wilde ertegen ingaan, maar Lina zei dat ze even stil moest zijn, zodat de neuroloog kon uitleggen wat ze hadden gezien.

'De klachten die je had, en nog steeds hebt, passen bij een burn-out. Moe, prikkelbaar, slecht slapen, problemen met concentreren, geheugenproblemen. Maar dat er totaal geen progressie te zien is, is opvallend. Daarom heeft de huisarts je naar ons doorverwezen. We hebben je testresultaten bekeken, de uitslag van de scans en de ruggenprik, en ook hebben we geluisterd naar wat Lina ons heeft verteld. En dat alles samen wijst helaas op de ziekte van Alzheimer.'

De neuroloog had laten zien hoe Sils hippocampus eruitzag in vergelijking met de hippocampus van een gezond iemand. En op de MRI-scan was ook duidelijk verschil te zien.

'Het lijkt alsof de mijne kleiner is,' zei Sil.

'Dat is ook zo. Kijk, ieder mens verliest hersencellen wanneer hij ouder wordt. Dat hoeft op zich geen probleem te zijn. Maar bij mensen met dementie gaat dat verlies veel sneller. Dat betekent dat jouw hersenen aan het krimpen zijn.'

Sil keek naar de scans op het computerscherm. De vergelijking met een walnoot die ze weleens had gehoord was accuraat, vond ze. Wat zou er gebeuren met al die ruimte die nu ontstond in haar hoofd, waar zou die mee opgevuld worden?

'Ik had achteraf gezien liever die burn-out,' zei Sil.